

incapabil să controleze eficient teritoriul și să preleveze impozitele – este cel puțin riscată din punct de vedere istoric. De asemenea, se pierde din vedere factorul politic care a fost monarhia – ca reprezentantă a statului în sine (a ideii statale) –, care a deținut un ascendent asupra partidelor în contextul „rotativei guvernamentale”.

Mult mai discutabilă conceptual și metodologic ni s-a părut participarea lui Daniel Barbu, *La question théologico-politique en Roumanie postcommuniste*, prin prisma premisei sale nominaliste (ca să nu zicem solipsiste), potrivit căreia realitățile sociale nu există decât atunci când sunt gândite teoretic ca atare. În această logică, autorul susținea, de pildă, că despre un stat românesc nu se poate vorbi decât din secolul al XIX-lea. Am constatat cu această ocazie, încă o dată, că aparența intelectualistă și poza „revizionistă” nu fac decât să disimuleze absența conținutului științific autentic, în măsura în care știința se raportează la referențialul realității obiective, nu al proiecțiilor subiective.

Altmineri însă, colocviul a fost un cadru de dialog util, care a pus în evidență modele analitice și interpretări suficient de interesante pentru a reflecta mai departe asupra lor. În definitiv, poate că acesta e rostul fundamental al tuturor manifestărilor de acest fel.

(Alexandru Mamina)

În perioada 11–12 iunie 2010 s-a desfășurat, la Institutul de Istorie al Universității Jagiellone din Cracovia, conferința intitulată „Writing Central Eastern Europe”. În centrul atenției s-a aflat literatura de călătorie. Din punct de vedere metodologic, organizatorul (prof. Jakub Basista) a propus revenirea la influența teză a lui Larry Wolff asupra *Inventării Europei de Est*. Mai mult de treizeci de cercetători și universitari au răspuns invitației. Literatura de călătorie este unul dintre cele mai actuale subiecte abordate în cercetările de literatură și istorie, dialogul interdisciplinar rezultat în cadrul conferinței fiind de un real folos pentru ambele părți. Din punct de vedere cronologic, comunicările prezentate au tratat aspecte mergând de la perioada medievală până la cea contemporană.

În ceea ce privește lucrările de istorie medie, deosebit de interesantă a fost opinia Zsuzsannei Reed (*The Armchair Travelers' Guide to Eastern Europe: Patterns of Local Information about the Region in Medieval England*) asupra necesității de a analiza și din punct de vedere paleografic manuscrisele cuprinzând descrieri de călătorie, mai ales când acestea sunt, în mod evident, fictive. Boris Stojkovski a reușit o excelentă analiză a călătoriilor lui Abu Hamid în Ungaria medievală, reliefând diferențele de mentalitate și interes dintre călătorii proveniți din Orient și lumea islamică și cei europeni. Comunicarea Alenei Kliuchnik (*Western Representations of Poland, Lithuania and Moscovia in the Fifteenth – First Half of the Sixteenth Centuries*) a stârnit discuții legate de diferențele conceptuale dintre „cultură” și „natură”, pornind de la teza autoarei, potrivit căreia

descrierea geografică reprezintă o posibilitate de a analiza diferențele culturale dintre regiunile europene.

Remarcăm și un consistent grupaj de lucrări (Peter Paul Bajer, Agnieszka White, Miia Ijäs) dedicate conflictelor religioase din secolul al XVII-lea și analizelor relatărilor de călătorie ale învățaților, militarilor sau aventurierilor obligați la exil din motive confesionale.

Lucrările dedicate secolului al XIX-lea au fost deosebit de interesante prin abordarea temelor precum istoria femeilor, viziunile naționaliștilor occidentali asupra Europei Centrale și de Est sau a dificilei probleme a „graniței civilizației”. Zsuzsanna Zarka, Jelena Bulić, Róisín Healy, Melina Rokai și Nicoleta Roman au abordat teme diferite dar pornind de la texte provenind în general de la aceiași autori, fapt interesant pentru cercetarea mai vastă a relațiilor de călătorie ca modalitate occidentală de a privi o parte a continentului în plin proces de modernizare și occidentalizare. Mulți dintre acești călători sunt deja prezenți, fragmentar sau integral, și în colecția *Călători străini despre țările române în secolul al XIX-lea*.

Deosebită, din punctul de vedere al întinderii cronologice, a fost comunicarea Jelenei Milojković-Djurić despre *The Concept of the East and the West in the writing of Konstantin Mihailovic, Leopold von Ranke and Benjamin von Kallay*, o viziune de ansamblu asupra imaginii de sine și asupra posibilității Europei Centrale și de Est de a influența viziunea occidentală asupra regiunii.

Remarcăm cercetările asupra romanelor, ghidurilor de călătorie și manualelor de geografie contemporane. Problema identității individuale primează, în cazul acestora, dar este strâns legată de identitatea regională sau continentală (nord-americană sau europeană). Marcela Pozarek, Karoline von Oppen, Arpad Hornyak, Zsolt Vitári și-au axat comunicările pe această problematică.

Conferința desfășurată într-un oraș și un mediu academic propice discuțiilor despre „inventarea” Europei Centrale și de Est a reprezentat un deosebit succes. Discuțiile au fost animate iar perspectivele asemănătoare, semn că relatările de călătorie și analizele literare și istorice asupra acestora reprezintă încă un domeniu științific de interes.

(Bogdan Popa)